

Knud Waaben

Strafferetters
specielle del

GAC

© G·E·C Gads Forlag 1983

Omslag og tilrettelæggelse: Erik Ellegaard Frederiksen 100

Trykt hos Nørhaven Bogtrykkeri a/s, Viborg

ISBN 87-12-90702-2

Forord

Denne fremstilling af strafferettens specielle del er udkommet i to hæfter i 1978 (side 1-208) og 1981 (resten). I den foreliggende udgave er frem til side 208 foretaget de ændringer der følger af straffelovsændringer siden 1978.

I det indledende kapitel, „Strafbare forhold“, omtales i hovedtræk nogle problemer vedrørende kriminalisering og afkriminalisering. Kapitlet er et forsøg på at placere nogle emner fra strafferettens almindelige del i en nærmere tilknytning til den specielle del. I kapitlerne 2-11 om de enkelte gerningstyper følger fremstillingen ikke straffelovens systematik, men holder sig nærmere til den rækkefølge der har vist sig hensigtsmæssig ved undervisningen, hvor det vigtigste stof fra den almindelige dels ansvarslære læses sideløbende med de hertil bedst egnede afsnit fra den specielle del. Det i strafferetlig praxis mindre væsentlige lovstof i straffelovens kapitler 12-16 er (endnu) ikke medtaget, og det ville formentlig være hensigtsmæssigt at forøge udvalget af særlovsbestemmelser der omtales i sammenhæng med straffeloven.

En fremstilling af gældende ret gør det på mange punkter nærliggende at inddrage historisk, retssammenlignende, retspolitisk og kriminologisk stof. For at undgå en stærk forøgelse af bogens omfang er der i det følgende kun gjort et begrænset og i nogen grad tilfældigt udvalg af oplysninger og synspunkter indenfor de nævnte områder. Trods denne begrænsning vil fremstillingen forhåbentlig vise at strafferettens specielle del rummer adskillige perspektiver der rækker udover arbejdet med de gældende regler.

Oktober 1982.

Knud Waaben

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1

STRAFBARE FORHOLD

I. Indledning 1

1. Kriminalisering 1
2. Lovhjemmel 2

II. Kriminaliseringens grunde 4

1. Strafferet og moral 4
2. Moralhåndhævelse ctr. nyttelære 8
3. Afkriminalisering og nykriminalisering 11
4. Straf i særlovgivningen 13

III. Komparative og empiriske studier 15

1. Retssammenligning 15
2. Kriminologi 19

Kapitel 2

FORBRYDELSE MOD LIV OG LEGEME

I. Indledning 26

1. Strafferetlig beskyttelse 26
2. Inddeling 27

II. Drabsforbrydelser 28

1. Indledning 28
2. Forsætligt drab 29
3. BARNEDRAB 31
4. Drab efter begæring 32

- 5. Euthanasi 34
- 6. Hjælp til selvmord 37
- 7. Uagtsomt drab 39

III. Legemsangreb 41

- 1. Oversigt 41
- 2. Legemskrænkelser 42
- 3. Skærpende omstændigheder 45
- 4. Legemsbeskadigelse 48
- 5. Samtykke og slagsmål 51

IV. Faredelelikter 52

- 1. Hensynsløs farefremkaldelse 52
- 2. Hensættelse i hjælpeløs tilstand 55
- 3. Uforsvarligt forhold ved barnefødsel 56
- 4. Tilsidesættelse af hjælpepligter 57
- 5. Farlig beruselse 59
- 6. Spiritus- og promillekørsel 60

V. Svangerskabsafbrydelse 63

- 1. Det retspolitiske problem 63
- 2. Lovregler 65

Kapitel 3

FORBRYDELSE MOD DEN PERSONLIGE FRIHED

I. Ulovlig tvang 67

- 1. Frihedsindgreb 67
- 2. Ulovlig tvang 68
- 3. Tvangsmidlerne 70

II. Frihedsberøvelse 72

- 1. Gerningsindholdet 72
- 2. Tilregnelser 74

Kapitel 4.

SÆDELIGHEDSFORBRYDELSE

I. Indledning 76

- 1. Sædelighedsforbrydelse og seksualforbrydelse 76
- 2. Gerningstyper 77
- 3. Kriminaliseringens grundlag 77
- 4. Straf og særlige retsfølger 79

II. Voldtægt og anden tvang 79

- 1. Angreb på den seksuelle handlefrihed 79
- 2. Den beskyttede personkreds 80
- 3. Voldtægt 80
- 4. Anden ulovlig tvang 82
- 5. Straffen 83

III. Forbrydelser mod børn og unge mennesker 83

- 1. Beskyttelseshensyn og aldersgrænser 83
- 2. Heteroseksuelt forhold 85
- 3. Homoseksuelt forhold 88

IV. Forbrydelser mod særlige persongrupper 90

- 1. Psykisk afvigende personer 90
- 2. Personer i afhængighedsforhold 90
- 3. Sving 91

V. Blufærdighedskrænkelser 92

- 1. Beskyttelsesinteresse 92
- 2. De straffbare forhold 93
- 3. Alderstrin og samtykke 96

VI. Pornografi 97

- 1. Begreb og retsudvikling 97
- 2. De gældende regler 98

VII. Prostitution, alfonseri, rufferi mv. 101

- 1. Prostitution 101
- 2. Alfonseri, rufferi mv. 102

Kapitel 5

FORBRYDELSER I FAMILIEFORHOLD

I. Bigami 104

1. Indledning 104
2. De strafbare forhold 105

II. Incest 106

1. Begreb og begrundelse 106
2. De strafbare forhold 108

III. Andre delikter i familieforhold 109

1. Krænkelser af familieretlige pligter 109
2. Urigtig fødselsanmeldelse 111
3. Unddragelse fra forældremyndighed 111

Kapitel 6

FORMUEFORBRYDELSER

I. Indledning 114

1. Almindelige begreber 114
2. Berigelsesforbrydelser 116
3. Berigelsesforsæt 119
4. Strafferammer 121

II. Tyveri 124

1. Fuldbyrkelse ved borttagelse 124
2. Rørlig ting mv. 125
3. Økonomisk værdi 126
4. Fremmed ejendom 128
5. Varetægt 129
6. Tilegnelse og berigelse 133
7. Brugstyveri 134

III. Ulovlig omgang med hittegods 136

1. Hittegods 136
2. Ting i gerningsmandens varetægt 138

IV. Underslæb 139

1. Indledning 139
2. Fremmed ting i egen varetægt 141
3. Tilegnelse af tingen 144
4. Betroede penge 145
5. Forbrug af penge 149
6. Forudbetalt vederlag 150
7. Forsæt til tings- og pengeunderslæb 152
8. Underslæb ved fragtelse 153

V. Bedrageri 154

1. Indledning 154
2. Vildfarelse 156
3. Det svigagtige forhold 158
4. Fremkaldelse af en disposition 159
5. Retsstridigt forhold 161
6. Vinding og tab 163
7. Groft uagtsomt bedrageri 169
8. Supplerende bestemmelser 170
9. Skattesvig 172

VI. Mandatsvig 174

1. Hovedtyper 174
2. Særligt om checkforhold 177
3. Beslægtede forhold 178

VII. Skyldnersvig 180

1. Indledning 180
2. Krænkelser af begrænsede rettigheder 181
3. Unddragelse under konkurs 184
4. Andre krænkelser af fordringshavere 185
5. Supplerende bestemmelser 186

VIII. Afpresning 188

1. Tvang ved trusler 188
2. Vinding og tab 189

IX. Røveri 191

1. Vold og trusler 191
2. Gerningstyper 192
3. Straffen 194

X. Åger 195

1. Historisk baggrund 195
2. Åger 196
3. Anden udnyttelse 199
4. Forsæt 200

XI. Hæleri 201

1. Indledning 201
2. Hovedforbrydelse og hæleri 202
3. Typer af hæleri 204
4. Forsæt 206
5. Uagtsomhed 207
6. Udnyttelse af ågerfordringer mv. 209

Kapitel 7

ALMENFARLIGE FORBRYDELSER

I. Indledning 212

1. Almenfare og anden fare 212
2. Oversigt 212

II. Brandstiftelse 213

1. Gerningsbeskrivelsen 213
2. Forsætlig brandstiftelse 214

3. Kvalificeret brandstiftelse 217

4. Uagtsom brandstiftelse 218

III. Fare for ulykker 219

1. Sprængning, trafikulykke mv. 219
2. Angreb på trafiksikkerheden 221
3. Flykapring 222

IV. Narkotikaforbrydelser 223

1. Stofmisbrug i Danmark 223
2. Lov om euforiserende stoffer 225
3. Straf 226

V. Andre sundhedsfarlige handlinger 228

1. Forgiftning, forhandling mv. 228
2. Fare for smitsom sygdom 229

Kapitel 8

FREDSKRÆNKELSER

I. Indledning 231

1. Fred og ære 231
2. Individuel og offentlig fred 232
3. Udviklingslinier 233
4. Fortolkningsproblemer 236
5. Forsæt 237

II. Krænkelse af privatlivets fred 238

1. Brud på brevhemmeligheden 238
2. Åbning af andres gemmer 239
3. Aflytning, optagelse, iagttagelse og fotografering 240
4. Husfredskrænkelse 242
5. Forskaffelse og udnyttelse af oplysninger 244

6. Meddelelser om private forhold 245

7. Brud på tavshedspligt 249

III. Trusler, forulempelser mv. 251

1. Trusler 251

2. Forulempelser 253

3. Racediskrimination 254

Kapitel 9

ÆREKRÆNKELSER

I. Indledning 256

1. Begrebet ære 256

2. Beskyttelse af æren 257

II. Typer af ærekrænkelser 259

1. Grundbegreber 259

2. Sigtelser 262

3. Ringeagtsytringer 267

4. Fremsættelse og udbredelse 268

5. Forsæt 269

6. Bagvaskelse 271

III. Straffrihed 272

1. Sandhedsbevis 272

2. Pligt eller ret til at udtale sig 274

IV. Straf og mortifikation 277

1. Påtale og straf 277

2. Mortifikation 278

3. Offentliggørelse af dom 280

Kapitel 10

FORBRYDELSEDER VEDRØRENDE DOKUMENTER, MÆRKER OG PENGE

I. Indledning 281

1. Beskyttelsesinteresse 281

2. Dokument 283

II. Dokumentfalsk 288

1. Falsk ved eftergørelse 288

2. Forfalskning 291

3. Brug af dokumentet 292

III. Andre dokumentforbrydelser 294

1. Dokumentsvig 294

2. Dokumentmisbrug 295

3. Intellektuelt falsk 297

4. Indgreb i bevismidler 298

IV. Mærkeforbrydelser 299

1. Mærker mv. 299

2. Garanti- og kontrolmærker 300

3. Betalingsmærker 301

4. Grænsemærker 301

V. Pengeforbrydelser 302

1. Falske penge 302

2. De strafbare forhold 303

3. Beslægtede delikter 305

Kapitel 11

FALSK FORKLARING, ERKLÆRING, ANKLAGE MV.

I. Falsk forklaring for retten 307

1. Indledning 307
2. Processuel afgrænsning 308
3. Falsk forklaring 310
4. Forsæt og uagtsomhed 312
5. Sigtedes straffrihed 313
6. Straffrihed iøvrigt: tavshedspligt 317
7. Vidnefritagelsesgrunde 318

II. Falsk erklæring 319

1. Erklæringer på tro og love 319
2. Pligtmæssige erklæringer 320
3. Skriftlige erklæringer 322

III. Falsk anklage og anmeldelse 325

1. Falsk anklage 325
2. Falsk anmeldelse og klagemål 328

Litteratur 330

Forkortelser 332

Register 333

Lovregister 339

Kapitel 1. Strafbare forhold

I. Indledning

1. Kriminalisering

Kriminalisering er lovgiverens beslutning om at søge en handlingstype modarbejdet ved at foreskrive straf for den. Ordet betegner også den derved indtrådte tilstand: at en handling er strafbar. Modsætningen hertil er afkriminalisering: beslutningen om at en handling fremtidig skal være straffri. Der kendes en tredje form for beslutning fra lovgiverens side: beslutningen om at bevare regler uændrede. Der er på mange områder en relativt stor stabilitet i afgrænsningen af det strafbare, men det er ønskeligt at kriminaliseringens holdbarhed bliver efterprøvet når der er anledning til det. Det er værre hvis man lader straffebestemmelser leve videre uden nærmere eftertanke. Det følgende skal bl.a. handle om hvilke tanker man kan gøre sig forud for en beslutning om at indføre, ophæve eller opretholde kriminalisering.

De kriminaliserede forhold udgør strafferettens specielle del, der består af straffelovens specielle del og samtlige i særlovgivningen beskrevne strafbare forhold. En handling kan henhøre under flere retlige discipliner; foruden at være strafbar kan den fx. pådrage erstatningsansvar eller være genstand for en forvaltningsretlig regulering. Afkriminalisering behøver ikke at betyde at en handling fra ethvert synspunkt bliver fri eller retmæssig.

Strafkriteriet afgør hvilke forhold man kan kalde kriminaliserede og dermed henhøre til strafferetten. Det drejer sig om alle de handlinger og undladelser for hvilke der er foreskrevet bøde eller frihedsstraf. Det påvirker ikke dette kriteriums brugbarhed at andre strafferetlige retsfølger kan anvendes som alternativ til eller i forbindelse med bøde eller frihedsstraf. Til sanktionskriteriet svarer at der i almindelighed (men ikke altid) følges en særlig procesform i sager om strafferetlige retsfølger.

Om en kriminaliseret handling eller undladelse bruges i lovsproget forskellige betegnelser der i almindelighed betyder det samme: „strafbart forhold“ (§ 2), „strafbar handling“ (§§ 84 og 85), „lovovertrædelse“ (§ 19,